

## УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

*Розглянуто основні напрями підвищення ефективності використання бюджетного потенціалу регіону. Обґрунтовано низку пропозицій щодо активізації наповнення бюджетів регіонів за рахунок використання їх власних наявних використовуваних та незадіяних резервів.*

**Ключові слова:** бюджетний потенціал, ефективність використання, регіон, механізм.

**Постановка проблеми.** У сучасних трансформаційних умовах стабільний та ефективний розвиток регіону значною мірою обумовлюється наявним рівнем його бюджетного потенціалу, тобто здатністю бюджетного механізму акумулювати на регіональному рівні необхідний обсяг фінансових ресурсів [4–7]. Адже від результативності залучення та ефективності використання наявних у регіоні бюджетних ресурсів залежать можливості регіональних та муніципальних органів влади вирішувати проблеми соціально-економічного розвитку територій, що знаходяться у їх підпорядкуванні.

Варто відзначити, що передовий досвід формування регіональних бюджетів ґрунтується на принципі фіскальної справедливості (регіони, що більше заробляють, повинні більше й отримувати) та принципі вирінювання фінансових можливостей. Однак на практиці жоден з них повною мірою не реалізується [7].

**Стан дослідження.** Проблемним аспектам щодо визначення суті та оцінки бюджетного потенціалу, а також дослідженню чинників, що мають безпосередній вплив на його формування, надають належну увагу в своїх публікаціях все більше вітчизняних та іноземних науковців. Зокрема, проблеми формування доходів місцевих бюджетів та питання оцінки бюджетної забезпеченості територіальних громад досліджувались у наукових працях О. Василика, З. Герасимчук, С. Zenchenko, Н. Вишньєської, Е. Конярової, В. Лексіна, І. Луніної, В. Опаріна, Ю. Пасічника, Д. Черник, М. Чумаченка, С. Юрія та ін. Серед дослідників дальнього зарубіжжя дані проблеми вивчали А. Аткінс, Р. Масгрейв, Дж. Стігліц. Теоретико-прикладним аспектам побудови ефективної бюджетної політики на рівні регіонів присвячені публікації Н. Гриціанової, Б. Данилишина, О. Демківа, С. Лисютіна, А. Монаєнка, К. Павлюка, І. Плужникова, В. Федюка та інших. Однак питання пошуку дієвих механізмів щодо підвищення ефективності використання

бюджетного потенціалу регіону поки що не вирішені та потребують додаткової уваги.

**Метою** статті є обґрунтування механізмів підвищення ефективності використання бюджетного потенціалу регіону задля посилення його фінансової безпеки.

**Виклад основних положень.** Фактичним вимірником використання наявного бюджетного потенціалу регіону є власні бюджети нижчого рівня. Основною особливістю останніх є те, що вони володіють достатньо обмеженими самостійними джерелами формування доходів, займають проміжну ланку в фінансово-бюджетній системі регіону. Таким чином, регіональний бюджет є уособленням грошових відносин, що формуються на рівні регіону й забезпечують процес формування, розподілу та використання регіонального централізованого грошового фонду, який перебуває у розпорядженні відповідних органів влади, призначенням котрого є забезпечення соціально-економічного розвитку регіону. Даний фонд виступає його основним фінансовим планом, засобом фінансової підтримки адміністративно-територіальних одиниць, що розміщені на його території. Організаційно-ієрархічну структуру формування бюджетів різного рівня в контексті використання їх власних бюджетних потенціалів наведено на рис. 1. Отже, фінансування бюджету регіону являє собою складну ієрархічну структуру фінансових відносин макро-, мезо- та мікрорівнів, які виникають у процесі розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів держави, створених суб'єктами регіональної економіки.

Важливим джерелом формування регіонального бюджету є трансфертні надходження (дотації та субвенції) з державного бюджету до регіональних бюджетів. Бюджетний потенціал регіону значною мірою обумовлюється обсягом бюджетних ресурсів, що використовуються для наповнення місцевих бюджетів різного рівня. Бюджетні кошти складають дохідну та витратну частини бюджету регіону і розподіляються відповідно за загальним та спеціальним фондами.

Основним критерієм ефективності використання бюджетного потенціалу території, регіону, держави є здатність податкового механізму акумулювати на різних рівнях управління фінансові ресурси [3]. Бюджетний потенціал характеризує потенційну можливість мобілізації фінансових ресурсів у бюджетній системі. Однак необхідно розуміти, що якщо бюджетний потенціал включає сукупність всіх фінансових ресурсів того чи іншого регіону, що обертаються через бюджети різних рівнів, то податковий потенціал є лише хоча й основною, але все-таки частиною цих ресурсів. Адже до складу бюджетного потенціалу можуть входити фінансові ресурси, що не тільки є, але й ті, що можуть і не бути об'єктом оподаткування, або ж потрапляють під оподаткування лише частково.

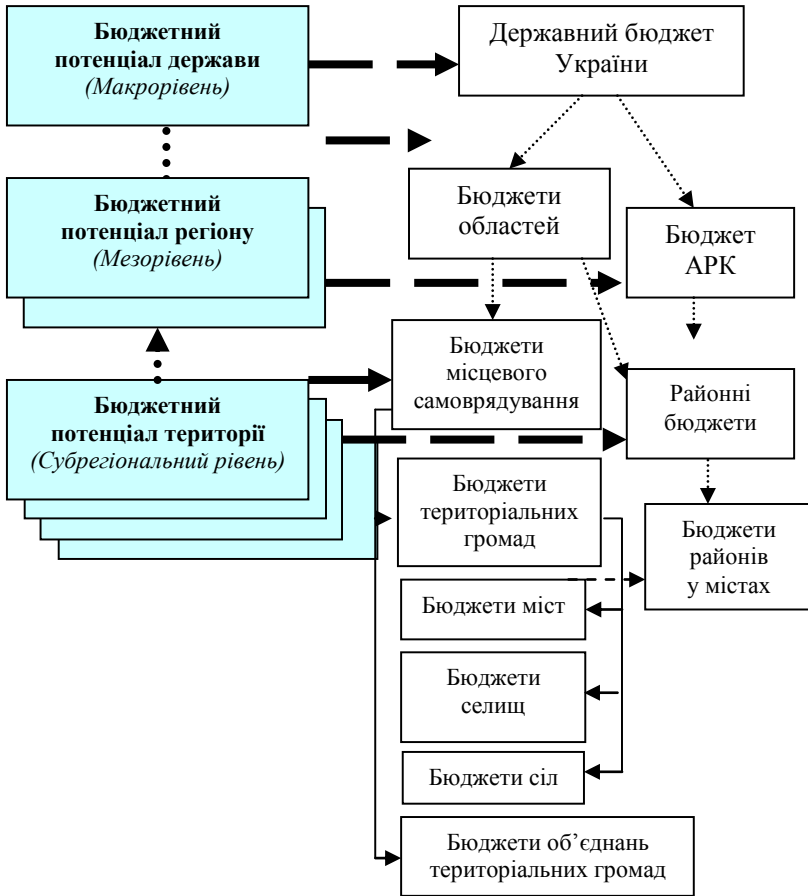


Рис. 1. Організаційно-ієрархічна структура формування бюджетів різного рівня

\* Авторська розробка.

Бюджетний потенціал інтегрує як податкову базу бюджету, так і базу формування неподаткових доходів (доходів від власності та операцій з нею), а також можливості щодо здійснення запозичень на фінансових ринках для бюджетних цілей. Окрім того, на протипагу податковому потенціалу, бюджетний потенціал значною мірою визначає інвестиційну привабливість регіону.

З огляду на вищенаведене, на нашу думку, підвищення ефективності використання бюджету області необхідно розглядати в трьох взаємопов'язаних напрямках: удосконалення податкового механізму, механізму формування неподаткових доходів (надходжень) та механізму міжбюджетного регулювання (рис. 2).



*Рис. 2. Напрями удосконалення механізму підвищення використання бюджетного потенціалу області*

Авторська розробка.

Запроваджені нещодавно перетворення у податковій сфері, що пов'язані передусім з введенням Податкового та прийняттям нової редакції Бюджетного кодексів, передбачають комплекс змін у податковому механізмі, спрямованих на формування ефективної адекватної економічному розвитку податкової системи, реальне зменшення податкового тиску на підприємства, стимулювання підприємницької активності суб'єктів господарювання [1; 8]. Передбачається, що такі зміни дозволять орієнтувати існуючий податковий механізм та міжбюджетне регулювання на досягнення стратегічної мети – розвиток бюджетного потенціалу територіального утворення та посилення фінансової самозабезпеченості вітчизняних регіонів.

Однак, незважаючи на систематичне удосконалення вітчизняної податкової системи, процесу забезпечення дохідної частини бюджетів перешкоджає низка явищ, які не лише перешкоджають їх наповненню, але й спонукають до підвищення соціальної напруги. Серед них слід відзначити наступні:

- наявність значної частки в податкових доходах надходжень, сформованих від непрямих податків (насамперед ПДВ);

– відсутність рівномірного розподілу податкового навантаження між різними категоріями платників податків, до яких належать різні соціальні групи, суб'єкти господарювання малого, середнього та крупного бізнесу всіх сфер економічної діяльності;

– застосування однієї з найнижчих у світі ставок прибуткового податку з фізичних осіб (15% та 17%), яка по-суті не корелює із розміром доходів (так званої плоскої шкали), що не сприяє послабленню соціальної напруги в суспільстві;

– значні обсяги тіньової економіки, яка за оцінками аналітиків є близькою до 50% від вітчизняного ВВП;

– наявність та активне зростання олігархічного класу, що володіє доходами, співставними з доходом державного бюджету країни, а також його активний вплив на формування нормативно-законодавчої бази держави.

Основним джерелом формування державного бюджету є економічна діяльність суб'єктів господарювання та населення. Ключову роль у наповненні бюджету області відіграють доходи населення, що проживає на її території, поряд з тим роль великого та середнього бізнесу у формуванні бюджету регіону менш відчутна. Бізнес по-суті формує державний, а не обласний бюджет, хоча й використовує наявні в регіоні ресурси.

Одним з основних джерел наповнення регіональних бюджетів є прибутковий податок з громадян. Зокрема, у бюджеті Львівської області 2010 р. він забезпечив майже  $\frac{2}{3}$  від його власної дохідної частини (без урахування державних трансфертів).

Практика свідчить, що в структурі доходів Державного та регіональних бюджетів щорічно зростає частка надходжень, що сформовані завдяки доходам громадян і, навпаки, частка надходжень від справляння податку на прибуток підприємств демонструє тенденцію до зниження. Більшість суб'єктів господарювання вітчизняного реального сектора економіки переживає не найкращі часи, що значною мірою пов'язано зі зниженням економічної активності, спричиненої негативними наслідками світової фінансово-економічної кризи. В результаті бюджети різних рівнів недоотримують значну частину податкових надходжень та інших платежів. Однак, на наш погляд, дана ситуація спричинена й тим, що значна кількість, передусім, крупних компаній, щораз ефективніше оптимізує власне податкове навантаження через доступні їм законні та сумнівні схеми. За даними американського фінансового журналу «Forbes», статки найбагатших людей України збільшуються, проте обсяги податків, сплачених їх бізнесом, зростають не так активно. За підрахунками журналу на початок 2010 р. колектив-

ний гаманець «Золотої п'ятидесятки України» складав 62,9 мільярди доларів США, і за рівнем капіталізації український бізнес повернувся до підсумків 2007 р., коли сумарні статки першої півсотні були приблизно такими ж.

Місцеві бюджети володіють вкрай обмеженим власним ресурсом щодо формування власної дохідної бази, адже відповідно до Бюджетного кодексу за ними закріплені такі місцеві податки як єдиний податок (в тому числі для суб'єктів підприємницької діяльності – фізичних осіб) та податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки і наступні місцеві збори:

туристичний, за місця для паркування транспортних засобів та за провадження деяких видів підприємницької діяльності. Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених Податковим кодексом, заборонено. Однак ці законодавчо закріплені джерела практично не відіграють ключової ролі у забезпеченні фінансових потреб регіонів. Основні джерела доходів, що формуються в регіоні, закріплені за державним бюджетом. З огляду на це, видається доречним запровадження у бюджетну практику механізму розподілу акумульованих коштів від ПДВ, податку на прибуток підприємств та акцизів між державним та регіональними бюджетами, оскільки формуються вони завдяки споживанню товарів та послуг населенням, що там проживає, та суб'єктами господарювання, що розміщені на території регіону.

Ключовим джерелом наповнення місцевих бюджетів повинен стати запроваджений нещодавно податок на нерухомість, варто відзначити, що він на сьогоднішній день діє у майже 130 країнах світу. Його поява дозволить залучити до наповнення доходами місцевих бюджетів вагомого джерела, яке у перспективі повинно стати основним у структурі існуючих у бюджетній практиці місцевих податків і зборів.

Ще одним прихованим резервом наповнення місцевих бюджетів є об'єкти нерухомості, які фактично експлуатуються власниками, хоча юридично належать до об'єктів незавершеного будівництва, таким чином не підпадаючи під оподаткування. Власниками таких фіктивних недобудов, що нерідко розміщені на території елітних заміських забудов, часто є заможні громадяни або юридичні особи, що в законний спосіб ухиляються від оподаткування наявної в них нерухомості. Не виключено, що така схема ухиляння від сплати податку на нерухомість набуватиме все більшої популярності серед українських громадян та підприємницьких структур.

Окрім того, видається за доцільне здійснити диференціацію ставки оподаткування житлової нерухомості, розмір якої б залежав від рівня соціально-економічного розвитку території, чисельності насе-

лення та статусу адміністративно-територіальної одиниці (обласний чи районний центр, місто обласного значення і т.п.) а також локальних особливостей території, на якій розміщений об'єкт (розвиненість оточуючої інфраструктури, екологічність зони забудови тощо). Ставка оподаткування об'єктів нерухомості, що розташовані поблизу парків, у бізнес-кварталах, центральній або ж історико-культурній частинах великих міст повинна бути більшою, аніж для тих, які розміщені на периферії (скажімо, околиці великого міста або ж поблизу так званої промислової зони). Схожа практика застосовується при оподаткуванні нерухомості у Сполучених Штатах Америки та Великобританії, де розмір нарахованого податку за ідентичні об'єкти може різнитися не лише залежно від штату чи графства, але й навіть у межах одного великого міста.

Використання інших прихованих резервів, що можуть бути залучені до формування власних доходів місцевих бюджетів, лежить у площині законодавчого оформлення можливості розширення переліку місцевих податків та зборів й потребує розробки як процедури нарахування, так і механізму їх справляння.

Для прикладу, перелік місцевих податків та зборів, що може застосовуватись для поповнення бюджетів великих міст, можна розширити через запровадження:

- додаткових місцевих акцизів (наприклад на тютюнові та алкогольні вироби);

- податку за реєстрацію та видачу документа, що засвідчує право власності на дорогі легкові автомобілі, мотоцикли та інші транспортні засоби (яхти, катери, гелікоптери, літаки тощо). Для прикладу, в окремих штатах США існує податок на коштовні авто, що передбачає обов'язкову сплату до бюджету штату, в якому проживає покупець, податку у розмірі 10% від вартості автомобіля понад 50 тис. дол. США. З огляду на суттєву різницю в рівні життя населення у вітчизняних умовах під таке місцеве оподаткування могли б підпадати авто, вартість яких становить 25–30 тис. дол. США і вище.

Сьогодні на законодавчому рівні не визначено суть поняття «розкіш», не прописано, за якими критеріями ті чи інші товари, послуги, об'єкти нерухомості можна відносити до неї [9]. Прийняття закону про оподаткування надмірних споживчих витрат, тобто оподаткування об'єктів розкоші, дозволило б не лише наблизити вітчизняну фіскальну практику до загальноприйнятих світових стандартів, але й сприяло б суттєвому поповненню дохідної частини місцевих бюджетів тих регіонів, на території яких проживають або мають власність приватні особи з великими статками.

Потребують належної уваги й питання оптимізації процедури надання комунальної власності (приміщень, земельних ділянок тощо) в оренду.

Відкритість інформації про перелік таких об'єктів, умови, терміни оренди та розміри плати за її використання сприяла б активнішій конкуренції між потенційними орендарями за право користуватись ними і, як наслідок, дозволила підвищити надходження до місцевого бюджету.

Перспективним напрямом удосконалення механізму підвищення ефективності використання бюджетного потенціалу регіону є удосконалення системи збору та розподілу різноманітних неподаткових платежів, що формуються завдяки економічній діяльності, яка здійснюється в регіоні. Насамперед це стосується різноманітних зборів за використання природних ресурсів регіону (води, лісових ресурсів, видобування корисних копалин тощо). Доцільно посилити роль ресурсних платежів та підвищити розміри податків та зборів за видобуток та реалізацію на експорт природних ресурсів (лісу, рідкоземельних та кольорових металів та інших сировинних товарів), а також запровадити експортні квоти на них. Разом з тим запровадити пільгове оподаткування, або ж взагалі скасувати оподаткування такої діяльності для суб'єктів господарювання, що здійснюють пошук нових родовищ корисних копалин та провадять їх розробку (особливо тих, нестачу яких гостро відчуває вітчизняна економіка – газ, нафта, уранові руди і т. ін.).

Адже фактично суб'єкти господарювання використовують при здійсненні своєї економічної діяльності регіональні природні ресурси, однак лівову частку платежів за користування такими активами, що фактично є власністю регіону, скеровують до державного, а не регіонального бюджету. З огляду на це, необхідно доопрацювати існуючі норми Бюджетного кодексу на предмет переорієнтації доходів від платежів за використання природних ресурсів регіону передусім до регіональних бюджетів.

Хоча доходи регіональних бюджетів у вартісному вимірі з року в рік зростають, однак обсяги трансфертів з державного бюджету України місцевим бюджетам більшості областей зростають ще швидше.

Так, питома вага обсягів державних трансфертів у зведеному бюджеті Львівської області протягом останніх чотирьох років зростала з 49,1% (2610,3 млн. грн.) у 2007 р. до 59,5% (4955,4 млн. грн.) у 2010 р. Аналогічні тенденції мають місце й при формуванні бюджетів інших західних регіонів.



Практика свідчить, що в структурі видатків регіональних бюджетів зростає частка витрат на соціальну сферу, фінансова підтримка реального сектору знижується.

У таблиці наведено структуру видаткової частини зведених бюджетів Львівської області у 2006–2010 рр. Як свідчать представлені у ній статистичні дані протягом останніх п'яти років, понад  $\frac{4}{5}$  бюджету області спрямовувалось на фінансування освіти, соціальний захист та соціальне забезпечення, а також охорону здоров'я, причому їх питома вага за винятком 2008 р. щорічно зростала. Активність бюджетного фінансування житлово-комунального господарства та економічної діяльності навпаки демонструє тенденцію до зниження, адже у 2009 р. сукупна питома вага витрат бюджету за цими двома статтями склала лише близько 12,5%. Для порівняння, у 1991 р. фінансування лише статті «Розвиток окремих галузей економіки» становило 20,4% від усіх витрат бюджету.

Протягом останніх чотирьох років питома вага витрат бюджету Львівщини на фінансування житлово-комунального господарства знизилась у чотири рази (з 9,9% у 2006 р. до 2,4% в 2010 р.), а економічної діяльності більш, аніж в 2,5 рази (з 12,9% у 2006 р. до 5,1% в 2010 р.).

Така так би мовити «соціальна спрямованість» бюджету Львівщини має місце при використанні бюджетів більшості вітчизняних регіонів. За цих умов регіональним органам влади складно забезпечувати фінансову підтримку реальному сектору економіки підопічного їм регіону, розвивати його інфраструктуру, залучати на його територію інвестиційні та кредитні ресурси.

Отже, існуюча ситуація в економіці та в бюджеті регіонів вимагає кардинальних змін. Необхідно забезпечувати стимулювання економічного зростання регіону за рахунок чіткої ув'язки бюджетних витрат з пріоритетами державної та регіональної політики, підвищувати ефективність бюджетних витрат з метою досягнення результатів з найменшими витратами.

З цією метою необхідно розробити та запровадити комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання бюджетного потенціалу регіону за наступними пріоритетними напрямками:

- запровадження програмно-цільового планування;
- оцінки ефективності бюджетних витрат;
- реструктуризації бюджетного сектора;
- удосконалення державного та громадського фінансового контролю за освоєнням бюджетних коштів.

Таблиця

Структура видаткової частини бюджету Львівської області у 2006–2010 рр.

	2006		2007		2008		2009		2010	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
<b>Види видатків бюджету</b>										
Видатки загальною	3547,35	100,0	4768,90	100,0	6671,01	100,0	6965,68	100,0	8212,35	100,0
Державне управління	170,01	4,79	227,46	4,77	307,36	4,61	312,31	4,48	375,25	4,57
Правоохоронна діяльність та забезпечення безпеки держави	1,49	0,04	1,94	0,04	2,65	0,04	2,85	0,04	3,51	0,04
Освіта	1088,33	30,68	1607,12	33,70	2181,29	32,70	2434,83	34,95	2881,28	35,08
Охорона здоров'я	751,91	21,20	983,81	20,63	1309,19	19,63	1480,43	21,25	1806,09	21,99
Соціальний захист та соціальне забезпечення	518,60	14,62	944,23	19,80	1158,31	17,36	1437,75	20,64	1952,92	23,78
Житлово-комунальне господарство	350,50	9,88	153,68	3,22	349,49	5,24	251,21	3,61	200,18	2,44
Духовний та фізичний розвиток (культура і мистецтво, засоби масової інформації, фізична культура і спорт)	172,22	4,85	229,39	4,81	321,68	4,82	356,40	5,12	438,83	5,34
Економічна діяльність (будівництво, сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство, транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика, інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю)	457,78	12,90	559,38	11,73	721,21	10,81	630,86	9,06	416,55	5,07
Охорона навколишнього середовища та ядерна безпека	1,36	0,04	1,66	0,03	3,08	0,05	8,95	0,13	5,46	0,07
Інші видатки	35,15	1,00	60,24	1,26	316,75	4,75	50,10	0,71	132,27	1,60

Розраховано авторами за даними Головного управління статистики Держкомстату України [15].

**Висновки.** З метою удосконалення процесу формування та використання дохідної частини регіонального бюджету необхідно:

1) удосконалити нормативно-правову базу бюджетної системи та бюджетного процесу через прийняття та введення змін до Бюджетного кодексу України в частині, що стосується децентралізації процесу формування регіональних бюджетів, а також розширити можливості регіональних органів влади щодо формування їх власних доходів, а саме через:

- запровадження механізмів, які б дозволяли регіональним органам влади та муніципалітетам запроваджувати нові чи скасовувати діючі місцеві податки та збори, що належать до їх компетенції; розробляти пропозиції органам державної влади вищого рівня щодо удосконалення величини диференційованих ставок оподаткування та розмірів зборів, які є інструментами формування власної дохідної бази регіону; виявляти нових платників податків, зокрема, структурні підрозділи розташованих на території муніципального утворення підприємств, що юридично зареєстровані в іншому регіоні та ін.;

- розробку механізму фінансової стабілізації економіки області, до складу якого б увійшла вексельна програма та випуск регіональних цінних паперів;

- оптимізацію діючої системи оподаткування в контексті дотримання принципу «один податок – один бюджет»;

- запровадження державної монополії на виробництво спиртних напоїв та тютюнових виробів й скерування частини надходжень, що одержані внаслідок такої діяльності до бюджетів регіонів, в яких дану продукцію реалізовано кінцевому споживачеві;

2) оптимізувати бюджетну політику у сфері формування доходів, а саме:

- провести інвентаризацію наданих податкових пільг, оскільки в окремих випадках вони не забезпечують відчутний економічний ефект при активізації того чи іншого сектора економіки, а використовуються лише для ухилення від оподаткування (оцінка достовірності обсягів експортно-імпортних операції задля унеможливлення отримання експортерами завищеного відшкодування ПДВ, а імпортерами зниження розміру митної вартості товару);

- організувати повний облік платників податків, в тому числі й фізичних осіб, здійснити заходи з упередження приховування доходів від оподаткування (надання в оренду нерухомості, необліковані приватні вантажні та пасажирські перевезення);

- удосконалити структури державних регіональних органів влади з метою скорочення витрат на отримання державного управлінського апарату;

– направляти регіональні державні замовлення щодо закупівлі товарів, виконання робіт та надання послуг (ремонт доріг, будівель, інженерної інфраструктури тощо) передусім підприємствам та підприємницьким структурам, що розміщені на території області;

3) розробити та реалізувати державну комплексну програму, спрямовану на детінізацію економіки, з урахуванням регіональних особливостей її функціонування, розробити механізми стимулювання бізнесу до здійснення економічної діяльності в межах діючого правового поля.

---

1. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17>

2. Вишнеvsька Н.В. Бюджетна політика: регіональний аспект: монографія / Н.В. Вишнеvsька. – Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 244 с.

3. Zenchenko S.V. Бюджетный потенциал региона и методические подходы к его оценке / С.В. Zenchenko // Региональные проблемы преобразования экономики. – 2008. – № 1. – С. 186–198.

4. Фінансовий потенціал регіону та вдосконалення методології його оцінки / [Козоріз М.А., Люткевич О.М., Пушак Я.Я. та ін.] // Науково-аналітична записка, ІРД НАН України. – Львів, 2010. – 32 с.

5. Концептуальні засади формування і оцінки фінансового потенціалу регіону / [Козоріз М.А., Люткевич О.М., Пушак Я.Я. та ін.]; НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2011. – 99 с.

6. Новий курс: реформи в Україні 2010–2015. Національна доповідь / [за заг. ред. В.М. Геєця та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – С. 158.

7. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин / І.О. Луніна. – К.: Наук. думка, 2006. – 432 с.

8. Податковий кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

9. Податок на розкіш – багаті не заплачуть? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2010/07/25/204469>.

10. Половина економіки пішла в тінь – країна відкотилася на 5 років назад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2009/09/8/4174138/>.

11. Проблемы формирования бюджетного потенциала муниципалитетов в реализации финансовой политики региона. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.dialogvon.ru/uk/2002/n02/s02-2-09.htm>.

12. Пушак Я.Я. Резерви підвищення забезпеченості доходної частини місцевих бюджетів / Я.Я. Пушак // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – № 1(10). – 2011. – С. 29–32.

13. Сайт Головного фінансового управління Львівської облдержадміністрації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loda.gov.ua/ua/oda/structure/financial>.

14. Щодо шляхів забезпечення оптимального розподілу фінансових ресурсів в бюджетній системі України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://niss.gov.ua>.

15. Головне управління статистики у Львівській області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [lv.ukrstat.gov.ua/ukr](http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr)

**Пушак Я.Я., Руда А.И. Совершенствование использования бюджетного потенциала региона.**

*Рассмотрены основные направления повышения эффективности использования бюджетного потенциала региона. Обоснован ряд предложений по активизации наполнения бюджетов регионов за счет использования имеющихся собственных используемых и незадействованных резервов.*

**Ключевые слова:** бюджетный потенциал, эффективность использования, регион, механизм.

**Pushak Y.Y., Ruda O.I. Improving the Use of the Regional Budget Potential.**

*The main tendencies of the improving of the efficiency of the region budget potential using are considered in the article. The authors have grounded number of suggestions towards the intensification of filling the budgets of regions by using their own available reserves both being in use and spare.*

**Key words:** budget potential, efficiency of using, region, mechanism.

Стаття надійшла 17 жовтня 2012 р.

УДК 001.891

І.О. Ревак

## МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

*Проаналізовано низку методичних підходів щодо оцінювання результатів наукової діяльності як окремого науковця, так і наукової установи (ВНЗ), розглянуто можливості їх використання в Україні.*

**Ключові слова:** методичні підходи, наукометричні методи, бібліометричні методи, вебметричні методи, індекс цитувань, h-індекс, імпакт-фактор.

**Постановка проблеми.** Бурхливий розвиток новітніх технологій ставить перед вітчизняною наукою питання створення ефективної системи продукування та комерціалізації наукових знань. Поетапне виконання послідовних завдань у неперервному ланцюжку «фундаментальні дослідження → прикладні дослідження → науково-